

Bağışıklama ve Aşı ile İlgili Sorular ve Kısa Cevaplar

Questions on Immunization and Vaccination and Short Answers

Ateş Kara^{1,2} (iD)

¹ Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı, Türkiye Aşı Enstitüsü, Aziz Sancar Araştırma Merkezi, Ankara, Türkiye

² Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

Makale atfı: Kara A. Bağışıklama ve aşı ile ilgili sorular ve kısa cevaplar. J Pediatr Inf 2025;19(1):61-62.

Ülkemizde gebelik döneminde tetanos-difteri toksoidi ve asellüler yetişkin doz boğmaca aşısının uygulanmasına başlanacaktır. Bu amaçla, aşağıda paylaşılan kısa soru ve cevaplar Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Bu bilgileri paylaşarak özellikle gebelerimize doğru bilgileri aktarmak istiyoruz.

Soru 1: Tetanos, difteri ve boğmaca (Tdap) aşısı nedir?

Tetanos, difteri ve boğmaca aşısı, difteri, tetanos ve boğmaca hastalıklarına karşı koruma sağlayan bir karma aşıdır. Yetişkinlerin bu üç hastalığa karşı bağışıklık kazanmasını sağlar. Hamilelik döneminde bu aşının uygulanması ise hem anne adayını hem de doğacak bebeğini bu hastalıklara karşı korumak amacıyla önerilmektedir.

Soru 2: Boğmaca yenidoğan bebeklerde neden tehlikelidir ve aşı ile önlenmeli midir?

Boğmaca, öksürük nöbetleri ve solunum sıkıntısı ile kendini gösteren ciddi bir solunum yolu enfeksiyonudur. Bulaşıcılığı yüksek bir hastalıktır. Boğmacaya yakalanan bir kişi 12-17 kişiye hastalığı bulaştırabilir. Her yaşta görülebilse de özellikle bebekler ve küçük çocuklar için tehlikelidir ve ölüme yol açabilir. Bu hastalık, aşağıdaki riskleri taşır:

- **Bebekler için yüksek risk:** Boğmaca bileşeni içeren karma aşının ilk dozu ikinci ayda uygulanmaya başlanır. Bebekler, ancak ikinci doz aşılarını (dört aylıkken)

olduktan sonra ve yaklaşık beş aylıkken korunmaya başlar. Bu nedenle 4-5 aydan küçük bebekler, boğmaca enfeksiyonuna karşı yüksek risk altındadır. Bu yaş grubunda boğmaca, hastaneye yatışa ve hatta ölüme yol açabilecek ciddi komplikasyonlara neden olabilir. Her ne kadar anneden geçen antikorların bu dönemde bebekleri koruması beklense de, son yıllarda dünyada ve ülkemizde yenidoğan dönemi boğmaca vakalarında önemli bir artış gözlenmektedir. Bu durum, anneden bebeğe yeterince koruyucu antikor geçmediğini göstermektedir. Gebelik döneminde yapılan boğmaca aşısı hatırlatma dozu sayesinde annede oluşan yüksek antikor yanıtı, plasenta yoluyla bebeğe geçerek yeterli düzeyde koruma sağlar. Dolayısıyla, gebelik döneminde annelere boğmaca aşısı uygulanması büyük önem taşımaktadır.

- **Bulaşıcılık:** Boğmaca, en bulaşıcı hastalıklardan biridir ve çok kolay yayılır. Yaygın aşı uygulamalarına rağmen, yetişkinlerin bir kısmı boğmacayı semptomsuz geçirdiğinden, hastalığı bulaştırabilecek kişiyi tespit etmek her zaman mümkün değildir. Aşılanmamış kişiler hastalığı bebeklere taşıyabilir. Boğmacaya karşı bağışıklık zamanla azaldığından, birçok yetişkin farkında olmadan hastalığın taşıyıcısı olabilir ve bulaştırabilir.

Yazışma Adresi/Correspondence Address

Ateş Kara

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı,
Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı,
Ankara, Türkiye

E-mail: ateskara@hacettepe.edu.tr

Geliş Tarihi: 12.02.2025 Kabul Tarihi: 28.02.2025

Çevrim İçi Yayın Tarihi: 12.03.2025

Bu eser CC BY-NC Atıf-GayriTicari Türev Eser Yaratma 4.0 Uluslararası Lisansı kapsamında lisanslanmıştır.

Veri Paylaşım Beyanı: Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul talepler doğrultusunda sorumlu yazardan temin edilebilir.

*Telif Hakkı 2025 Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları ve Bağışıklama Derneği. Makale metnine www.cocukenfeksiyon.org web sayfasından ulaşılabilir.

- **Diğer komplikasyonlar:** Boğmaca, bebeklerde zatürre, havale, nefes durması (apne) ve nadiren de olsa beyin hasarına yol açabilir. Yetişkinlerde ise genellikle uzun süreli öksürükle kendini gösterir. Boğmacaya bağlı öksürük, haftalarca süren şiddetli nöbetlerle karakterizedir ve uyku düzenini bozarak günlük aktiviteleri zorlaştırabilir, yaşam kalitesini düşürebilir.

Şiddetli öksürük; kaburga kırıklarına, karın bölgesinde artan basınca bağlı olarak fıtık oluşumuna ve aşırı yorgunluğa neden olabilir. Ayrıca, diğer enfeksiyonlarda olduğu gibi, zatürre ve orta kulak iltihabı gibi ikincil enfeksiyonların riskini arttırabilir.

Soru 3: Hamilelikte yapılan Tdab aşısı bebek için güvenli midir? Tdab aşısı ne zamandan beri ruhsatlıdır?

Yapılan birçok araştırma, Tdab aşısının hamilelikte uygulanmasının güvenli olduğunu göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Amerika Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri, birçok gelişmiş ülkenin sağlık otoriteleri ve Türkiye'deki uzmanlık dernekleri, hamilelikte Tdab aşısını önermektedir.

Tdab aşısı, dünyada ilk kez 1999'da ruhsat almıştır. Amerika Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri 2012 yılından, DSÖ ise 2015 yılından itibaren gebelikte Tdab aşısını önermektedir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İspanya ve Fransa gibi ülkelerde bu aşı tüm gebelere uygulanmaktadır. On yılı aşkın süredir devam eden bu uygulamalar sonucunda aşının anne ve bebek için oldukça güvenli olduğu kanıtlanmıştır.

Soru 4: Tdab aşısı ne zaman yapılmalıdır?

Hamile kadınlar, gebeliğin 2. ve 3. üç aylık döneminde Tdab aşısı yaptırabilirler. Türkiye'de, Bağışıklama Danışma Kurulu'nun tavsiyesine uygun olarak, aşı hamileliğin 18-24. haftaları arasında uygulanacaktır. Uygulamanın ayrıntıları için aşağıda yer alan akış şemasına bakılabilir.

Kısaca özetlemek gerekirse, hamilelik döneminde halen uygulanan Td aşısının bir dozu yerine Tdab aşısı yapılır ve bu uygulama her hamilelikte, 18-24. haftalar arasında bir doz olarak tekrarlanır.

Soru 5: Tdab aşısı her gebelikte uygulanmalı mıdır?

Annenin bağışıklık sisteminde oluşan antikorlar zamanla azalır ve annede koruma, ortalama 5 ile 8 yıl boyunca devam eder. Ancak, bebeği korumak amacıyla annenin gebelik sırasında antikor seviyesinin yüksek olması sağlanmalıdır. Bu nedenle, her gebelikte Tdab aşısı yapılması, her yeni bebek için yüksek düzeyde koruyucu antikor geçişini sağlar. Anneye her gebelikte yapılan Tdab aşısı, annede antikor üretimini tetikler ve bu antikorlar plasenta yoluyla bebeğe geçerek yenidoğanı ilk aylarda korur. Yenidoğanların bağışıklık sistemi henüz tam gelişmediğinden, bu pasif bağışıklık bebeklerin yaşamlarının ilk aylarında yüksek risk altında oldukları dönemde güçlü bir koruma sağlar.

Soru 6: Tdab aşısının yan etkileri nelerdir?

Bu yan etkiler çoğunlukla hafif ve geçicidir.

Hafif yan etkiler:

- Enjeksiyon yerinde ağrı, kızarıklık veya şişlik
- Hafif ateş
- Baş ağrısı
- Halsizlik
- Kas ağrısı

Nadiren görülen yan etkiler:

- Aşının bileşenlerine karşı alerjik reaksiyonlar

Tdab'ta boğmaca bileşeni nedeniyle nadiren daha güçlü enjeksiyon bölgesi reaksiyonları (ağrı, ısı artışı vb.) olabilir.

Kaynaklar

1. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *Tetanus and pregnancy: What you need to know*. 2023.
2. World Health Organization (WHO). *Diphtheria fact sheet*. 2023.
3. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *Pertussis (Whooping cough) vaccination during pregnancy*. 2023.
4. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *Possible side effects from vaccines*.
5. World Health Organization (WHO). *Vaccination before and during pregnancy: What you need to know*. Erişim adresi: factsheet_pregnancy(1).pdf (Erişim tarihi: 17.01.2025).